

Kocsis András Sándor

A **100** ARCÚ

KÍNA

Kocsis András Sándor

A 100 ARCÚ

KÍNA

KAS Kiadó
Budapest, 2025

SZERKESZTETTE:
Szále László

© BORÍTÓFOTÓK: Kocsis András Sándor
A kínai nagy fal fotóért köszönet az Eclipse Chasersnek

A KÖNYVET TERVEZTE:
Veres Ildikó

ISBN 978-615-6915-06-1

Minden jog fenntartva!

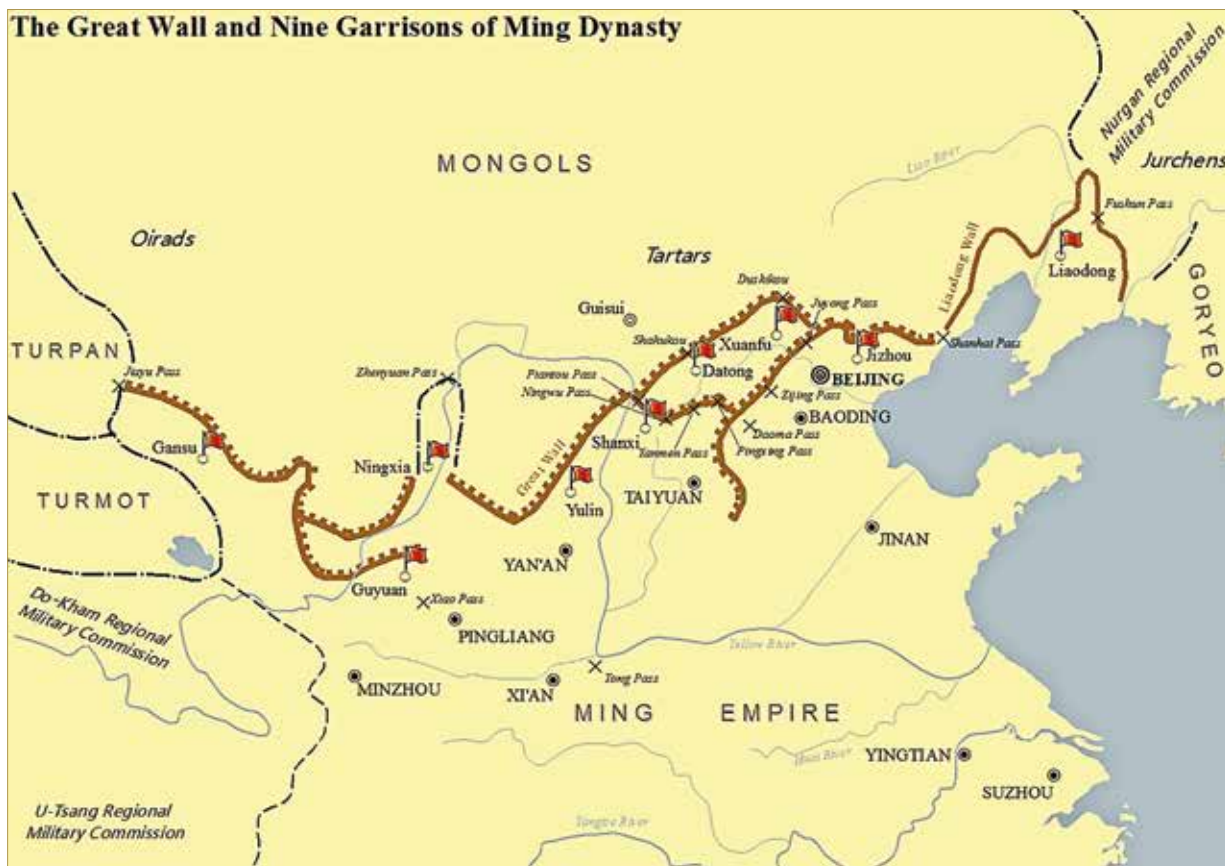
© Kocsis András Sándor, 2025
© KAS Kiadó, 2025

„Sose búsuljatok, hogy az emberek nem ismernek benneteket;
azon búsuljatok, hogy ti nem ismeritek az embereket.”

KONFUCIUSZ

Prológus

Sokat jártam Kínában az európai átlagemberhez képest, a vágyaimhoz képest keveset. Viszont 2024-ben két alkalommal is meghívtak kínai könyves barátaim. Májusban és novemberben. Ezek az útjaim már nem hoztak elementáris meglepetéseket számomra, de úgy érzem, most gyűlt össze az ismeretek-élmények „kritikus tömege”, ezért határoztam el, hogy megpróbálom megírni az én Kína-élményemet. Sarkall az is, hogy azt látom, kínai barátaink elsősorban Kína politikai-gazdasági életét kívánják bemutatni a világnak, ám egy európai vagy amerikai átlagember a kontinensnyi birodalom életének más dimenzióira is kíváncsi. Az emberek a hétköznapiakban élni, dolgozni, szeretni, nevetni, táncolni szeretnének, és a családjuk a legfontosabb számukra. Ez igaz az európai, a kínai és tulajdonképpen minden emberre. A kínai kultúra több mint négyezer éves. Az egyetlen folyamatosan létező kultúra – nagyjából ugyanazon a területen –, amelynek voltak nehéz korszakai, de sohasem tűnt el, és nem is fog, legalábbis az emberiségnek szánt földi idők végezetéig. Kínai barátaim, úgy vélem, nem ismerik eléggé, nem is értik igazán az európai és az amerikai kultúrát; különösen az utóbbit, hisz olyan fiatal. Alig pár száz éves – és az is legnagyobb-részt Európából származik. Az Egyesült Államok új lakosaiban az európai – később afrikai, ázsiai – gyökereik mellett egy volt közös: valamennyien migránsok voltak. Legtöbben menekültek valami elől: ki a szegénység, ki a háború, ki a vallási üldöztetés elől. Vagy éppen etnikai megkülönböztetés miatt. Úgy lettek amerikaiak, úgy virágzott fel az amerikai gazdaság, hogy ennek a sokféle népségnek egyetlen közös célja volt: új életet kell kezdeni, a földeket fel kell törni, meg kell művelni, házakat kell építeni, vállalkozni kell, és mindig előretörekedni, elsősorban a gyerekek és az unokák jövőjére gondolva. „Kínai kronométerrel” mérve ez nekik nagyon rövid idő alatt sikerült. Amikor amerikai barátaim eljönnek Budapestre, és elviszem őket Óbudára, elcsodálkoznak a kétezer éves aquincumi romokon, melyek sugározzák a rómaiak pannóniai építkezéseinek nagyszerűségét. De mi ez a mi csodálkozásunkhoz képest a kínai nagy fal előtt, amelynek ősi múltjánál csak a méretei lenyűgözőbbek. Mindent összeszámolva – a többretegű védekezést is – 21 196 kilométer hosszú. Ez a Föld kerületének a fele. Két kínai fal bőven körbeérné lakóbolgónkat. Ez európai fejvel fölfoghatatlan. Időszámításunk előtt 206-ban kezdték el építeni – több ütemben –, és 1644-ben fejezték be a munkát. A Föld legnagyobb építménye így is befejezetlen. Vagy tán befejezhetlent kéne mondanunk? Európában ebben az évben vette át Oliver Cromwell a hatalmat Angliában. Európa történetében ettől az évtől számoljuk az újkor kezdetét. Micsoda

A kínai nagy fal térképe

szimbolikája van ennek a dátumnak! Kínában valami befejeződött, Európában pedig elkezdődött. Egy új kor, amely megalapozta napjainkat is.

Attól tartok, az ismerethiány fordítva is igaz. Kína pár felszínes sztereotípián kívül szinte teljesen ismeretlen a nyugati ember számára. Annyit tudunk, hogy messze van, hogy nagy és zárt világ. Márpedig mindentől félünk, ami ismeretlen. Szerintem feleslegesen tartunk Kínától, mint valami veszedelemtől. Mint versenytárstól annál inkább tarthatunk. A kínaiak életminősége és -szívnala rengeteget javult az elmúlt évtizedekben. Meggyőződésem, hogy egy sor mutató szerint a legtöbbet a világon. Persze van sok szegény ember is – főképp vidéken. Akárcsak a világ bármely országában. Én annyi mosolygó, kedves emberrel még nem találkoztam életemben, mint Kínában. Ellenőrzött tényekből, megélt tapasztalatokból, benyomásokból, emlékekből, érzésekből összegyúrt mondandóm célja: nagyon őszintén leírni, milyennek látom a mai Kínát. Előnyeit és hátrányait. Fényeit és árnyékait.

Már itthon a minap egy koncerten találkoztam Jávi Ferencsel, Fegyával, a híres muzsikussal, akinek a friss élmények hatására az ősi időktől kontinuos kínai kultúráról és hatalomról kezdtem beszélni, mire ő rögtön replikázott: a zsidó kultúra legalább olyan idős, mint a kínai. Abban igazad van – feleltem –, hogy az időszámításon átívelő kontinuos kultúra csak kettő létezik a világon, a kínai és a zsidó. Viszont a kínai kontinuos birodalom is. Zsidó birodalom soha nem volt. Ez nagy

különbség. A hasonlóság viszont, hogy miképpen a könyvek könyve – a Biblia – örök, éppúgy a kínai kultúra sem fog eltűnni az emberi idők végezetéig.

Nagyon fontos, hogy megértsük: Kína sokban eltér a világtörténelemben eddig felemelkedő hatalmaktól. Napóleonnak több mint kétszáz éve volt egy súlyos jóslata: „Hagyjuk Kínát aludni! Amikor felébred, a világ beleremeg.” Ezen már rég túl vagyunk. Ám Li Kuang-jaónak, Szingapúr megalapítójának és zseniális fölvirágoztatójának tanácsa ma is érvényes: „A világ egyensúlyának Kína által okozott elmozdulása olyan mértékű, hogy a világnak új egyensúlyt kell találnia. Nem lehet úgy tenni, mintha csak egy újabb nagy játékosról lenne szó. Ez a világtörténelem legnagyobb játékos.” Kína szédítő gazdasági fejlődése valóban lenyűgöző. Ez nemcsak a kínai történelem és kultúra hozadéka, hanem azé is, hogy – kritikával ugyan, de – átveszi, használja a Nyugat előnyeit is. A bezárkózás ősi politikája a múlté, képletes és valóságos selyemutak futnak innen immár szerte a világban.

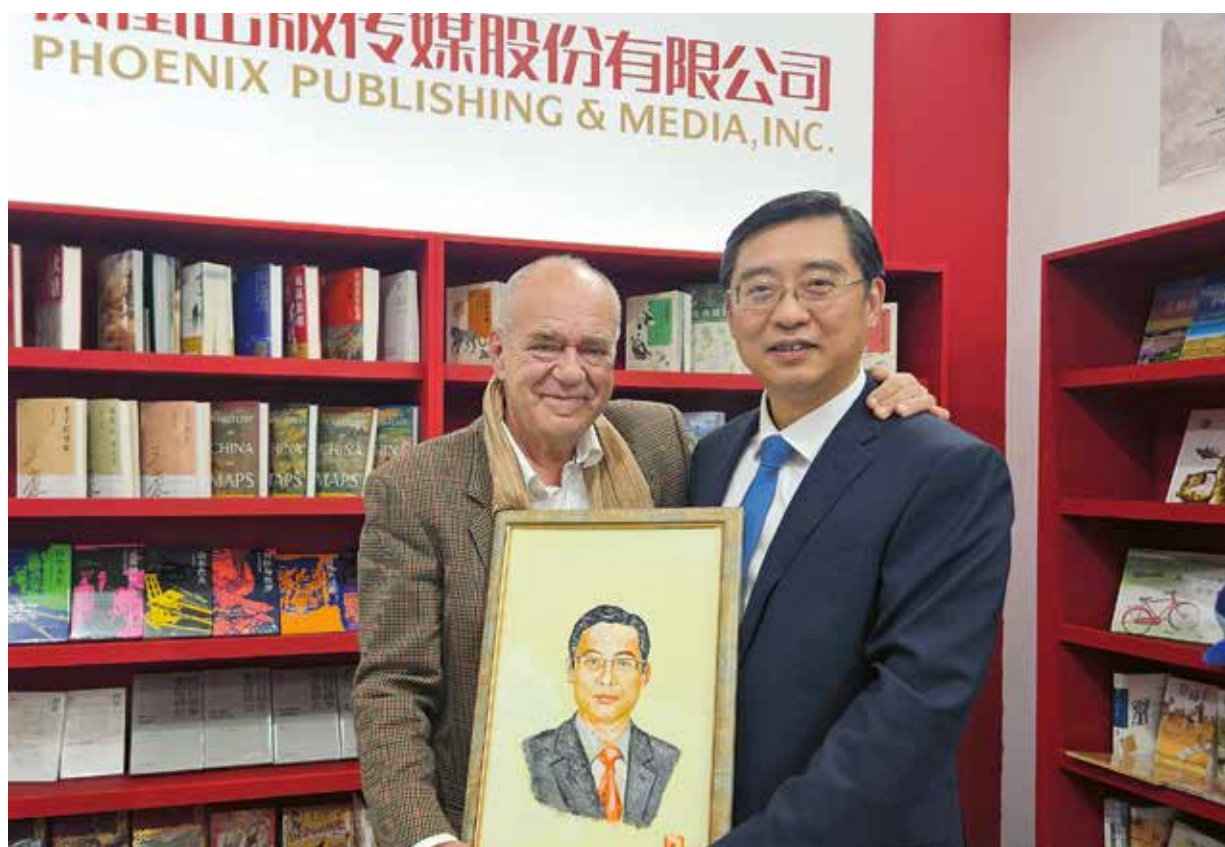
Kocsis András Sándor

*„Ha nem beszélsz azzal, akivel pedig szót lehetne érteni, veszni hagyta egy embert.
Ha pedig beszélsz azzal, akivel nem lehet szót érteni, elvesztegetted a szavaidat.
Az okos ember sem az embereket nem hagyja veszni, sem a szavait nem vesztegeti el.”*

KONFUCIUSZ

Sanghaj

A múlt év vége felé meghívót kaptam Kína legnagyobb és a világ hatodik legnagyobb kiadói csoportjának, a Phoenix Groupnak az elnökétől. Már májusi budapesti útja során felemlítette, hogy szívesen látna Kínában; novemberben Nankingban, ahol a cég központja van. De előtte még októberben a frankfurti könyvvásáron is találkoztunk. Zhang Chaoyang meghívását nagy megtisztetésnek éreztem. Akárcsak az előtte, nyáron a kenyai árvaházban eltöltött negyven napot.

Zhang Chaoyang elnök úrral és a róla festett portréval a frankfurti könyvvásáron

Sanghaj látképe

Vonattal Sanghajból Ningbóba

Az alapélményem – itt is, ott is –, hogy nem ismerjük eléggé egymást. Ezt bizonyítja az is, hogy amikor november közepén Nankingban bemutathattam a kenyai árvaházról szóló filmemet, érezhetően megrázta azt a tizenöt diákot és négy professzort, akik akkor végignézték. Mert világunk általuk nem ismert arcát mutattam meg. A félelem, a gyanakvás, a konfliktusok, a háborúk legalapvetőbb oka ősidőktől az ismerethiány. Ha nem tudunk kommunikálni, nem fogjuk tudni megérteni, elfogadni és tolerálni más kultúrák igazságait, létjogosultságát. Pedig nincs más út. Nekem minden utazásom ezért az útért történik. Kisebb döccenőkkel – akárcsak a derék William Foggé. Ő is elszámolta az időt, én is. Én Dubajban rekedtem, mert nem állítódott át az óráim, így lekéstem az első gépet, a másodikra pedig új jegyet kellett vennem. Azzal vigasztaltam magam, hogy mi egy elveszett repülőjegy a kínai nagy falhoz képest. Ezért aztán Dubaj után másnap érkeztem Sanghajba. Első utam a könyvvásárra vezetett, s nagy meglepetésemre az egyik standnál elkapott egy nepáli kiadóvezető, aki egyben országa könyves egyesülésének az elnöke is. 2019-ben együtt kaptam meg vele a Special Book Award of China díjat. Valósággal rám rontott, hogy ő mennyire neheztel rám, mert két éve üldöz, és nem ér el. Hamar kiderült, hogy a régi e-mail-címemet bombázta, s a régi telefonszámomra küldött üzeneteket. Lám, a világháló nem mindenható varázsszer az emberi kapcsolatokban. Kedves „díjtársam” Katmanduban él, és ő szervezi a katmandui könyvvásárt. A tizedik mondatnál már ott tartottunk, hogy 2025 novemberében

A sanghaji gyermekkönyvvásár bejárata

*A könyvvásár egyik
kis látogatója*

*A könyvvásáron kínai
és Srí Lanka-i barátaimmal*

*Szórakozó nyugdíjasok
egy parkban*

Nepálba fogok menni tanítani egy ottani árvaházba. S talán abból születik majd második árvaházi könyvem...

Nemrég megfordultam már Sanghajban. Amikor a pekingi Idegen Nyelvi Oktatási és Kutatási Kiadó (FLTRP) 2024 májusában meghívott Ningbóba, előtte Sanghajban töltöttem egy napot, ahol megismertem Fanni kollégáját, Gardian Nikit, aki a tanszékén a magyar lektor. Aztán Fannival beültünk egy Volvónak látszó autóba, amelyet valóban a svéd Volvo kínai tulajdonosa gyárt. Körbevezetett, megmutatta Sanghajban azt a csodálatos parkot, ahova idősebb emberek járnak ki kártyázni, teázni és pihenni. Niki pedig délután fölvitt a világ egyik legmagasabb épületének tetejére, ahonnan gyönyörű kilátás nyílik a városra.

Ha a Google-ba beírjuk a Sanghaj és a magyar szavakat, a főkonzulátus után rögtön Hugyecz László nevét adja ki. A világhírű magyar építész a két világháború között több mint száz épületet épített itt, amivel gyakorlatilag meghatározta a modern Sanghaj arculatát. Ő tervezte például a híres sanghaji Park Szállót, amely 1984-ig a Távol-Kelet legmagasabb épülete volt. A magyar építést beválasztották a Sanghajért legtöbbet tevő 99 legfontosabb személy közé. Ami itt óriási

A sanghaji magyar tanszék épülete

A Shanghai Tower épülete

Sanghaji utcarészlet

Sanghaji felhőkarcolók

megtiszteltetésnek számít. Több könyv is jelent meg róla. Legutóbb 2018-ban, Sanghajba érkezésének centenáriumán adtak ki hatalmas albumot sanghaji munkásságáról.

A modern Sanghajra – Hugyecz épületein kívül – legjellemzőbb a négysávos autópálya-rendszerek elképesztő hálózata. Amihez jól szervezett közlekedés tartozik. Én itt még sosem voltam dugóban. A metrón nem jártam, arról nincs tapasztalatom. Sanghajba a gyerekkönyvvásárra érkeztem, ami összehasonlíthatatlan egy normál könyvvásárral. Se Frankfurttal, se Bolognával, semmivel. Hatalmas a kínálat, és elképesztő mennyiségű gyerek nyüzsg mindennap a vásáron. Kíváncsiságuk kimeríthetetlen. Minden programon – kivétel nélkül – százötven-kétszázan ülnek. Magyar nemzetközi könyvfesztiválon ez elképzelhetetlen.

Sanghaj végtelenül izgalmas világváros, bár lakóival nagyon nehéz volt kommunikálni. Talán nem is véletlenül. Tudjuk ugyebár, hogy itt évezredek óta a kínai elit tartja kezében az irányítást, aminek sokáig része volt a híres kínai elzárkózás. Jó tíz évvel ezelőtt azonban – a Teng Hsziao-ping-i reform és nyitás politikájának folytatásaként – a Hszi Csin-ping vezette kommunista párt még nagyobb hangsúlyt helyezett a nyitásra, aminek az egyik eredménye az lett, hogy egy elit réteg – több tízezer ember – hihetetlen színvonalon megtanult angolul. Ugyanakkor a köznép megmaradt a saját nyelvi közegében. Emellett vagy használ mobil-fordítóprogramot, vagy nem. Mobilja mindenkinek van, ám a többség egy szót sem tud angolul. Itt a Holiday Innben sem, ahol lakom. Készségesek, használnak fordítóprogramot, a többi néma csend... A rendőröktől is lehet segítséget kérni, általában nyitottak és barátságosak. Akit megszólítasz, rögtön előkapja a mobilját, s a fordítóprogram segítségével szinte mindent el lehet intézni. Ha kell, megosztják a wifit, mert „persze” nekem wifim nem volt. A Telekom szerint ugyan elvileg járna öt GB havonta, de